

Instrumentfortegnelse, 1710

Rundetaarnsbogen 1637-1937, side 72

Indskannet og kommenteret af Erling Poulsen, 2007

De fleste astronomer søgte om penge når de fik en ide til nye instrumenter, ofte tog det i bedste fald lang tid før de blev bevilget og det var ikke befordrende for forskningen. Anderledes med Rømer, han bekostede instrumenter selv og derfor var der kort fra tanke til handling.

Det betød at da han døde tilhørte de fleste af instrumenterne på Rundetaarn ham og hvis hans enke skulle have dem ville dansk astronomi gå fuldstændig i stå. Derfor blev der lavet en fortegnelse og vurdering over alt på tårnet så Universitetet kunne købe det hele af enken.

Fortegnelse paa de instrumenter og Verker som findes paa det runde taam Anno 1710

24.12.1710

Udi Runddeelen

Ækvatorealinstrument af jem og kobber med 3 fod langt rør. Det støtter på 8 jemstivere

Azimuthinstrument ligeledes af metal og med et 3 fod langt rør, det støtter sig på muren

Et astronomisk ur med kasse, hvori det kan transporteres på rejse

Et 15-fods teleskop. Det har 6 okularglas, 3 til objekter på en naturlig stilling og 3 til at sætte for en åbning med omvendt stilling, derudover et dobbeltrør, det ene af pergament og aftageligt, det andet af jemblik

Et inverterende teleskop, 21 fods rør af jernstænger

Et andet inverterende teleskop, røret af jernstænger

Et dobbeltrør på 3 fod, af 4 jernlinealer

Et konkavt glas til nærsynede, 5 tommer i tværmål

Et hulspejl af glas, brændvidde 1 1/2fod

Et gammelt termometer, 3 fod langt

I det første kamers

Hører taarnet til Tychos globus

Longomontanus' træsekstant, 6 fod i halvdiameter

En planisfære af træ overtrukket med lærred og papir, diameter 5 fod

Et astronomisk ur, med et 2-sekunders pendul

I det mellemste kamers

En planetmaskine ophængt under loftet

Hører taarnet til En kvadrant af jern og kobber med 2 rør og en jemsok-kele, halvdiameter 3 fod

En gammel globus af gips

Et astronomisk ur med et 1-sekunds pendul

Et hulspejl af metal, brændvidde 2 fod

Et teleskop på 7 fod, med to objektiver og et trådgitter indrettet til formørkelsesobservationer

Et 9-fods teleskop. Evang. Torricelli

I det tredje kamers

Hører taarnet til En sekstant af træ med messingskala, halvdiameter 4 fod En azimuthkvadrant af bronze, halvdiameter ca. $1\frac{1}{2}$ fod To bronzelibeller, på den ene med en urskive og en kompasæske uden nål

Duer inte uden hva

messing er Kand smeltes To proportionspassere, den ene af træ, den anden af mes-sing

Et gammel halvcirkulært astrolabium uden lineal og pin-nacidier, ca. $1\frac{1}{2}$ fod i diameter

En inddelt bronzekvadrant, bredde $\frac{1}{2}$ fod

To træringe overtrukket med papir

Et solur af træ, overtrukket med papir

Et træinstrument med en dobbeltbue beregnet til at måle højder med

En krans af messing med to linealer, den ene bevægelig, den anden ubevægelig

Udi skabet i samme kammers

En messingkvadrant endnu ikke inddelt, med en halv- diameter på 6 fod. Den har to rør af samme længde (på den ene mangler glassene) og en jernfod; alt ligger i sin respektive æske

Et astrolabium, diameter $4\frac{1}{2}$ tomme, udstyret med to rør i stedet for pinnacidier; opbevares i sin æske

En messingoktant, halvdiameter 9 tommer

En maskine med de fire Jupiter-måner

En maskine med 3 Saturn-måner. De 2 nylig fundne mangler

En dioptrisk libelle i et bronzerør, 10 tommer

En libelle med glasrende, monteret på en trælineal, til brug ved fyrværkeri (endnu ufuldstændig)

En magnetnål i en kobberæske, 7 tommer lang

En nautisk hængedåse med dioptre

Et mikroskop bestående af 3 glas, i et rør af pergament

Et andet med et enkelt glas mellem messingplader

En stålpasser med fjeder og skrue, længde 8 tommer

En kobberpasser med skrue og jernben, længde 1 fod

En træpasser, længde $1\frac{1}{2}$ fod

2 glas til en latema magica

En latema magica med nogle figurer på glasplader

3 glasokularer osv.

4 objektivglas til kikkertrør

Et glasobjektiv til camera obscura

Et Kircher-pantometer

Udi Observatorio domestico

Et rør på 4 fod i meridianplanen, drejelig om en massiv jernakse, med en inddelt kobber bue og et index-mikroskop To astronomiske ure i deres kasser

Et tredje astronomisk ur

En inverterende kikkert på tre fod

Et tre fod langt termometer

I Observatorio paa Landet

Et rør på 6 fod drejeligt i meridianplanen på en hul jernakse. Den har en opdelt kobberring på 5 fod i dia-meter, 3 index-mikroskoper og et andet rør på 2 fod

Et rør i første vertikals plan med en hul jernakse

Tre astronomiske ure

En inverterende kikkert på 9 fod af jernblik

En inverterende kikkert på 3 fod af jernblik

En inverterende kikkert på 1 fod af jernblik

Et bevægeligt rør på tre fod af pergament; det har 3 okularglas til at iagttage objekter i naturlig stilling

Glasokularer til optiske rør af forskellig størrelse og god-hed, 17 stk.

En 1-fods dobbeltkikkert med to objektiver og et okular, af jernblik

En inverterende kikkert, ca. $\frac{1}{2}$ fod, af jernblik

Et halvcirkulært astrolabium, med sin kasse

Et barometer

Anno 1710 d. 13. Dec. er denne Specification lest og approberet paa Consistorio Hafn. ut supra

Testor Joh. Bircherod Coll. Consist. Secretarius

Denne specifications indhold har ieg anammet, og skal den altid findes paa sine stæder; men som fomemmes at det speculum metallicum, hvilket er anført i det mellemste Kamer, hører Academiets Konstkamer til, saa skal det udleveres, naar forlanges. Og i sted for samme speil bliver til inventarium paa taamet: Machina pro mensurandis diametris Planetarum og Perpendicularum ferreum ad observandum altitudines correspondentes, hvilke begge instrumenter er alt udstukne i Kobber. Hafn. d 24 Dec. 1710

Lauritz Th. Skive